

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *A Rókus-kórház megnyitójának 130...*

Cím: *A Károlyi grófok pesti palotájának története*

Forrás: *Független Budapest*

3n

(Hely)

1928. 9. 19.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Ol)

Osztályozás

Tárgy

614.441

Hely

Idő

1798/1928

Személy

A Károlyi grófok pesti palotájának története.

Mint ismeretes, a főváros nemrégén megvásárolta a Egyetem-utcai gróf Károlyi-palotát, melynek kertjéből nyilvános parkot létesítenek s egyúttal szobakerült a gróf Károlyi-utca és a Magyar-utca kiszélesítése is. A szükséges területet a palota kertjéből akarják lenyesni. Ez alkalmából néhány szóval vázolni igyekszünk a telek és a rajta álló épület érdekes történetét.

Ez a ház szorosan összefügg a magyar történet egy fényes korszakával, a reformmozgalommal. Itt találkozott sok derék hazafi s innen indultak megvalósításra a nemzet jövőjét szolgáló terveik. De a mozgalom befejezésének is nem egy gyászos eseményét látták a — falak. Innen hurcolták fogságba gróf Batthyány Lajost, itt fogták el gróf Szapáry Lajost, majd gróf Károlyi Istvánt. Jellasics 1849 elején ezt a palotát választotta szállásul. A szabadságharc leverése után Haynau lakott a palotában és sok halálos ítéletet írt alá falai között.

A telek tulajdonosai csak Pest visszafoglalása óta ismeretesek. Először Werlein István János volt a tulajdonosa, akiről 1694-ben örökségképen báró Werlein Ödön József-re szállott. Az utóbbi még az öröklés évében eladta Wiltershaime Miklós cs. és kir. élelmezési biztosnak. Az új tulajdonos és hozzátartozói már jobban ragaszkodtak a telekhez, mert 1744-ig a kezükben volt. Ekkor gróf Patulich Gábor kalocsai érsek vásárolta meg a maga és hozzátartozói részére. 1748-ban újra változik a telektulajdonos gróf Barkóczy Ferenc egri püspök veszi meg, míg végre 1768. november 5-én a Barkóczy és gróf Károlyi Antal között létrejött szerződés a Károlyi grófoknak juttatta e területet.

A telken már 1694-ben állott épület. Mikor 1779-ben először építkeztek a Károlyiak, már emeletes épület állott itt, amelyet fel is használtak, átalakítottak és kibővítettek. A telek két oldalán istálló, kocsihintó és lovardát építettek, a szabadon maradó területet pedig parkírozták.

Az 1779-ben épült palotát 1832-ben ismét átalakították. A városi levéltár iratainak adatai szerint az

új épület tervezője Antonius Pius Ritter von Rigel volt. A köztudat szerint azonban — s ezt megerősíti a Károlyi-család levéltára alapján dolgozó Éble Gábor — ez a palota Pollák Mihály alkotása.

Rigel tervei tényleg nem azok, melyek kivitelre kerültek. Az építkezés körül érdekes bonyodalom támadt. A palotának az Egyetem-utcában nem volt egyenes vonala, a mai Kaplony-utca közelében befelé hajlott. Az építők el akarták tüntetni ezt az egyenetlenséget, azonban a szomszéd tulajdonos, Wenckheim bárónő tiltakozott ez ellen, mert ezáltal az ő háza három lábbal hátrább állott volna, mint a Károlyi-palota. Sajnos, az elintézésre vonatkozó iratok nem voltak fellelhetők. Ennek az építkezésnek a vége felé következett be a nagy árvíz, mely akadályozta a munkát, sőt a kapu alatt és a kertben nagy pusztítást is végzett. Azért a palota mégis jó védelem volt a fenyegető veszedelem ellen és gróf Károlyi György nem késett a szorongatottakat befogadni, sőt élelmezésükről is gondoskodott.

Később sem szűnt meg a Károlyi-palota politikai központ lenni. A háború utáni időkben ismét sok szó esett róla. Mindenesetre a régi Pest egyik legérdekesebb épülete, mely érdemes a kíméletre.

A Rókus-kórház megnyitásának 130 éves évfordulója.

A napokban volt 130 esztendeje annak a nagy és emlékezetes ünnepségnek, amelynek keretei között a Rókus-kórházat megnyitották és rendeltetésének átadták. Az évfordulóról megírtak a városi lapok, ahol épp most foglalkoznak az öreg Rókus lebotlásának gondolatával és egy új kórház építésének tervével. De épp azért aktuális ennek az évfordulónak az alkalmával elmondani a Rókus felavatásának érdekes történetét.

A megnyitás méltó megünneplésére a tanács nagy előkészületeket tett és az egész város lakosságának közreműködésével kívánta ezt a nagy napot emlékezetessé tenni. Az ünnepi fényt emelte az uralkodó képviselőjében megjelenő Zirty Antal helytartótanácsi titkár is, aki mind az egyházi, mind pedig a világi ünnepségeken részt vett.

Az ünnepnap hajnalán már 3 órakor trombitaszóval ébresztették fel a város lakosságát, hogy mindenki elkészülhessen és idejében jelen lehessen az ünnepségeken. Reggel 6 óra tájban kezdtek gyülekezni a Fő-térre, a Városházával szemben, saját zászlajaik alatt a különböző testületek és céhek, valamint egyforma ruhákban az árvák és a kórházi betegek. Félórával később vonult fel a Szervita-tér felől az egyenruhás polgárság egy lovas és három gyalogos százada, melyek a Váci-utcával szemben helyezkedtek el. A lovas század későbbben a királyi biztostól menő kiküldöttek kíséretével a Dunaparra vonult. Ezalatt a polgárság részben a Fő-téren, részben a Dunaparton és a kórház körül gyülekezett.

Délelőtt fél 8 órakor mozsárdörrenés jelezte, hogy a királyi biztos a budai Dunaparton csónakra szállott, majd egy második, amikor a folyó közepére ért és végül egy harmadik lövés, amikor a pesti partra való megérkezését tudatták a polgársággal. A partra lépő királyi biztost trombitaharag és dobpergés fogadta, majd ünnepi menetben, zeneszóval és a nép örömriválása közben kísérte a küldöttség a városházára, hogy az ünnepélyes ülést megnyissa. A királyi biztost a városháza előtt a választó polgárság, a lépcsőn a tanács fogadta. Az ülésen a királyi biztos németnyelvű beszédében méltatta a nagy nap jelentőségét, kiemelve a polgárság érdemeit és mindenkifelelő áldozatkészségét, ami által lehetővé tette a kórház felépítését. Tolmácsolta öfelsége legnagyobb elismerését ez ünnepélyes alkalommal, beszéde végén pedig kiosztotta öfelsége által a nemes ügy lelkes harcosainak küldött kitüntetések. A beszéd befejezése után Kregár Mihály polgármester a tanács nevében üdvözölte a királyi biztost, majd Tuschl Sebestyén mondott köszönetet öfelségének és a királyi biztosnak. Az ünnepélyes ülés a királyi életése, a nép ujjongása és mozsárdurrogás közben fejeződött be.

Ezután ünnepélyes menetben vonultak a városházáról a kórházhoz, hogy ennek egyházi megáldásánál is jelen legyenek. Az ünnepi menetet városi poroszlok vezették, akik után 48 kórházi ruhába öltöztetett beteg, egyenruhás árvák és tanulók csoportja következett. Utánuk a lovasság két szárnyra